

Dordtologie

Essay

Peter van der Leer
April 2013

Dordtologie

Nu het einde van de cursus nadert, moest ik mij gaan buigen over hoe ik mijn verhaal ga schrijven en inleveren en moest ik na denken welke link het heeft met mijn dagelijks werk en dat is best lastig, omdat ik dit jaar met pensioen ga.

Ik ben bij twee onderdelen van de Gemeente Dordrecht langdurig in dienst geweest en dat waren het Woningbedrijf aan de Krispijnseweg en het Havenbedrijf Dordrecht aan eerst de Binnen kalhaven en later de Merwekade.

Vooraf bij het Havenbedrijf liggen veel raakvlakken met deze cursus, omdat de scheepvaart en de "Gouden Eeuw" van Dordrecht hadden alles met water, de handel en de bedrijvigheid de scheepsbouw waren tenslotte de motor voor de deze Dordt welvaart. Het was vooral boeiend om te weten dat juist die scheepvaartbedrijven op en rond de Riedijk en de Kalkhaven zo belangrijk zijn geweest en het aparte is dat de Binnen Kalkhaven nog steeds een scheepsreparatie haven is.

Als echte Dordtenaar hou ik van mijn stad en dacht veel kennis te hebben over mijn stad, maar de kennis, die ik heb opgedaan op deze cursus hebben mij duidelijk gemaakt dat ik nu veel meer weet wat er hier op dit eiland heeft plaats gevonden.

Het heeft mij ook nog trotser gemaakt want het is een voorrecht om in een stad te wonen en te werken, die echt wat heeft betekend in de historie.

Raakvlakken met mijn werk heeft het zeker gehad, ik ben inmiddels 48 jaar actief als ambtenaar in deze stad en had functies bij diverse sectoren die iets hadden met de Openbare Ruimte, Het Wonen en het Water.

De meeste jaren was ik actief bij het Havenbedrijf Dordrecht dus veel havens, pakhuizen en schepen dus was de handel en overslag uit een ver verleden goed aan mij besteed. Dordrecht was een rijke Stad met veel handel met veel in en uitvoer, wijn, hout, suiker en is dit leuk als je zelf binnen je werk veel overslag heb zien plaats vinden, maar dan met heel andere grondstoffen,) chinaklei, bulkgoederen, ijzererts, kunstmest olie etc. Gevraagd wordt of dit toepasbaar is in mijn werk is voor mij een lastige want ik ga aan het eind van het jaar met pensioen, maar zal zeker van de kennis die is opgedaan gebruik maken om mijn stad te laten zien en het uit te dragen.

Terugkomend op de cursus, moet ik echt bekennen dat het een fantastisch cursus is waar ik aan mag deelnemen.

De opzet, de begeleiding, de lessen die we krijgen zijn boeiend en het is genieten.

Zo dat is eruit en ik doe dit niet alleen want Stadsbeheer is goed vertegenwoordigd en ook zij snuiven met veel plezier kennis op.

Niet alleen plezier want de kennis die over tafel komt is van grote waarde om toe te passen in je werk.

Van Stadsbeheer zijn het Monique Noorlander, Han van Eijnsbergen, Mark Tukker, Bertus van de Vegt, Annette Verschuren en Peter van der Leer.

Ook zijn er veel deelnemers van Stadsontwikkeling en Project Management die kennis vergaren.

De eerste twee lesmiddagen waren zeer indrukwekkend, de eerste middag was in het Twintighoeven Museum ver in de Dordtse Biesbosch met kennisstof over de bodem en het landschap.

Ik moet jullie bekennen dat dit museum totaal onbekend was maar wat daar tentoon werd gesteld en wat er gepresenteerd werd was van grote klasse, De heren Visser van museum aan de Reeweg en de heer Jaquet gaven ons een inkijk in het ontstaan van ons eiland en wat de Elisabethsvloed van 1421 had betekend voor ons. We weten allemaal oppervlakkig dat de rivieren rondom ons eiland belangrijk zijn en wat water heeft betekend voor ons welvaart als stad, maar dat een riviertje wat er niet meer is De Dubbel zo bepalend was hier op het eiland heeft mij zeer verbaasd, het deelde zelfs ons eiland heel lang in twee delen.

Ook de terpen met de huisjes in de Biesbosch met de verwijzing dat daar eendenjagers schuilde en speciaal gebouwd waren om veilig te zijn met hoogwater was mij onbekend.

Verrast werd ik ook dat er veel verloren dorpen op ons eiland geweest zijn zoals Wolbrand en Erketrude (hiervan zijn nu nog straatnamen) en dat er op het terrein van de Sportboulevard een begraafplaats is gevonden waar men grote zekerheid heeft vastgesteld dat hier al mensen woonden rond 1100 en dat is uniek te noemen. Ook zijn er bij die opgravingen resten gevonden munten uit het Romeinse Rijk en zijn er unieke vondsten gedaan.

In de binnenstad zijn grote opgravingen gedaan bij de ontwikkeling van het Statenplein met in de omgeving van de Kromme Elleboog Kolfstraat waar veel uit de grond is gehaald die inzicht verschafte over het leven in die tijd.

Bijzonder was om kennis te nemen van de afgravingen in lagen, er zijn drie verdiepingsopgravingen gedaan op 3 meter, op 6 meter en op ruim 11 meter en wat mij dan fascineert is dat Dordrecht nu wel 10 meter hoger ligt en dat er zeker in het centrum nog veel verborgen schatten liggen wachten op ontdekking

Archeologie is duur en al wordt er bij elke nieuwbouw bedongen dat de veroorzaker betaald kan lang niet alles boven de grond gehaald worden.

Wij als deelnemers genieten van deze cursus want dan besef je pas dat Dordrecht veel te bieden heeft en zeker als het verleden je op een presenteerplaatje wordt aangereikt.

Mystiek, zwaarden en rituelen

Als deelnemer aan de cursus besef je nu pas goed dat Dordrecht veel te bieden heeft en zeker als je het verleden op een presenteerblaadje krijg aangereikt, want wij waren op de tweede cursus dag in de Munt en zaten in de kamers van de Vereniging van Vrij Metselarij in de Munt en nam Teun de Bruijn archivaris ons mee in de mystiek van deze vrij metselarij en ik moet bekennen dat het een beetje geheimzinnig overkomt, elke vrijdagavond komen ze bij elkaar bespreken ze een thema en gaan niet met elkaar in discussie en juist de omgeving en de kleuren van de kamers met zwaarden en rituelen geeft aan dat ook dit uniek is in het Dordtse.

Dordrecht Museum

De derde middag brachten wij een bezoek aan het Dordrecht Museum, echt een pareltje van onze Stad en kregen daar een uitgebreide rondleiding van Sander Paarlberg conservator bij het museum.

In ruim twee uur tijd bracht hij de rijke geschiedenis van dordtse schilders onder de aandacht en kregen we een beeld wat deze schilders voor Dordrecht en Nederland hebben betekend.

Dordrecht was echt een stad voor schilders en veel schilders van die tijd waren leerlingen van de grote Rembrandt.

Veel van deze schilders zijn zeker niet vergeten want heel veel straten zijn vernoemd naar deze grootmeesters.

Ik noem er even een aantal Samuel Hoogstraten, Ferdinand Bol, Eert de Gelder, en niet te vergeten Ary Scheffer die een prominente plek in neemt in dit museum ondanks dat hij maar kort in Dordrecht heeft gewoond.

Zijn erven hebben de volledige collectie beschikbaar gesteld bij zijn overlijden

De rondleiding was er een in eeuwen want wel liepen van de 14e naar de 15^e eeuw en eindigde in de 19^e eeuw en bij deze rondleiding kregen we een goed beeld van hoe belangrijk Dordrecht was en mogen we blij zijn dat er veel kostbare schilderijen in ons museum hangen.

Het tweede deel van de middag was een rondleiding door de geschiedenis van Dordrecht door de heer Weltevrede ook hier weer goed zichtbaar hoe belangrijk Dordrecht is geweest en Dordrecht was zeker belangrijker gebleven als we niet waren overvleugeld door Rotterdam toen de Nieuwe Waterweg werd gegraven.

Dordrecht is door veranderingen in waterwegen door de natuur strategisch komen te liggen aan een drie rivierenpunt

Handel zoals wijn hout ijzererts en handelsgeest om penningen te realiseren bracht welvaart in de stad en waren er uiteraard veel mooie pakhuizen te vinden aan de historische havens zoals Wijnhaven en Wolwevershaven.

Dordrecht had in het ver verleden vele kloosters en was er voor en rond de dood van Willem van Oranje een heftige strijd tussen remonstranten en contra remonstranten.

Inzet was het ingewikkelde leerstuk van de predestinatie. Maar het was ook een strijd (politiek tussen de Staten van Holland onder leiding van raadspensionaris Oldenbarnevelt en de Stadhouders Prins Maurits, die leidde tot een staatsgreep en de executie van Oldenbarnevelt,

In een ver verleden was de Grote Kerk een katholieke kerk en zijn de sporen in onze stad nog steeds zichtbaar van geloofsstrijd.

Twee Dordtenaren Johan en Cornelis de Witt zijn in deze tijd ook om het leven gebracht dus Dordrecht heeft een rijk historisch leven achter de rug en moet aantrekkelijk blijven voor het toerisme.

Dordtelogie is een boeiende cursus waar we met volle teugen van genieten en onze kennis verrijken en is voor een ieder aan te raken.

De Augustijnenkerk.

Deze kerk neemt een bijzondere plek in vooral de tijd in mijn jonge leven want mijn tante en oom waren koster en kosteres van deze kerk dus vertoefde ik regelmatig in het HOF en speelde wij in deze kerk.

De kerk is een heel bijzondere want al is de Grote Kerk natuurlijk van de buitencategorie maar heeft deze kerk zeker ook bijzondere kenmerken. Mij is bij gebleven dat er na de renovatie 200 graven naar boven kwamen onder de houten vloeren.

De kerk was in doen en denken te bescheiden want nu staat de kerk open op zaterdagen en bij evenementen en is er veel belangstelling voor de kerk.

Ook zal het alleen maar beter worden als straks na de renovatie van het HOF het Hofkwartier de uitstraling krijgt die het verdient.

Op dit moment wordt er discussie gevoerd over weer bomen planten op het pleintje in het HOF en dat zou voor zowel de Kerk als het HOF enkele geweldige veranderingen zijn.

Stadswandeling.

Op de koude 3 april mochten wij met klein groepje de stadswandeling nog lopen en al was het koud was het zeker de moeite waard, want onze Gids Henk was super enthousiast om ons dingen bij te brengen, die wij niet wisten.

Hij vertelde dat Dordrecht een stad was die verdeeld was in arm en rijk zeker in het verleden en op de hoek van de Boogjes gaf hij aan dat dit het armste stukje Dordrecht was en waar veel ziektes voorkwamen omdat de mensen duidelijk arm waren.

Op de plek waar nu het Stadskantoor staat was in het verleden water en onze stad lag in feite op een klein eilandje (hij vergeleek het met de Waddenzee)'

Op onze wandeltocht liepen we ook de Belsteeg en Belgracht in en liet hij zien hoe de bouw van Dordtse huisje in elkaar stak met mooie ronde bogen en kinderkopjes en Franse lelies als decor boeiend om te zien.

We vervolgden ons weg langs het Stadhuis en gingen door het poortje bij het historische gebouw de Sleutel en liepen achter de Bibliotheek naar een mooi pand waar nu weer een brouwerij in was gevestigd.

Dordrecht was zoals velen weten een wijnstad, houtstad en suikerstad en veel van deze ambachten zijn met mooie gebouwen bewaard gebleven.

Niet vergeten is natuurlijk de Grote Kerk waar ons verteld werd dat er om en rond de kerk mensen begraven zijn en werd er op de Pottenkade stil gestaan bij de kleine huisjes die tegen de kerk zijn aangebouwd.

Stadhuis.

Vandaag keken we terug naar de Gouden Eeuw van Dordrecht de tijd 1350/1425 en was het verbazend te noemen wat een rijkdom Dordrecht wist te creëren.

Vooraf het stapelrecht (elk schip werd gedwongen me lading langs Dordrecht te komen) en betaald belasting en de handel bloeide als nooit tevoren.

Grote verandering in deze bloei periode is ontstaan door de Elisabethsvloed en daar hadden we er twee van 1421 en 1424. Dordrecht werd overspoeld door water

Het betalen van tol bleef wel doorgaan en duurde zelfs tot 1795 zodat dit een behoorlijke bron van inkomsten bleef voor onze stad.

In het tweede deel van deze middag werd veel aandacht besteed aan de scheepsbouw in onze stad en voor mij als Havenbedrijf medewerker was het eigenlijk wel bijzonder dat in het ver verleden heel veel scheepswerven waren gevestigd op plekken waar nu ook nog veel scheepreparaties en bouw van schepen plaats vindt.

In de Riedijk en Binnen Kalkhaven waren de gebroeders Brusse actief en de grote scheepsbouwers Schouten en GIPS hun plaats is nu ingenomen door Dolderman in de Kalkhaven en op de Staart door de Kooijman Group Bolier en Hoebee en de Groot.

Toen was er duidelijk nog veel scheepsbouw voor de zeevaart alles is nu gericht op de binnenvaart en levert voor Dordrecht veel werkgelegenheid op.

Het 't Zeepaert.

Op deze middag kregen we een mooie inkijk van Chris de Bruyn, die ons met een boeiende presentatie mee terug nam in de tijd op het terrein van de architectuur Dordrecht heeft veel verborgen schatten maar heeft ook veel weggegeven of verkocht, vooral veel schatten op binnenarchitectuur.

Ook zie je in Dordrecht veel mooie gevels met Dordtse kenmerken maar vaak zijn het panden waar de voorgevel van panden komen van afgebroken panden uit de de Boogjes en de kromme Elleboog en Kolfstraat en zijn deze geplaatst aan de Hofstraat en Nieuwstraat.

De huizen in Dordrecht waren in het verleden veelal van hout en later toen de baksteen betaalbaar werd voor particulieren is dit veranderd.

Daarna zijn de houten huizen versteend een mooi voorbeeld is de Sinjoor aan de Voorstraat .

Ook nam Chris ons mee naar een tijd dat er veel Vlaamse invloeden waren in bouwstijl zoals de Lakenhal toen nog een Handelshuis waar lakens en wol werd verhandeld, maar nu ons Stadhuis is.

Ook hier is aan de achterzijde goed bewaard gebleven, hoe het was in het verleden.

De Dordtse Bibliotheek is ook van die tijd ook hier veel bijzonder verfraaiingen aan de gevel (dit was de tijd van het natuursteen met gotische motieven.

Het tweede deel van de middag nam Jeanine Katsman vanuit Monumentenzorg ons mee en gaf aan dat in Dordrecht veel mooie zaken rond monumenten beter bewaard hadden moeten blijven.

Qua wetgeving is er heel lang zorgeloos om gesprongen met onze schatten in de stad, de monumentenwet is van 1850 en aangepast in 1988 en is voor mij het onderscheid tussen Provincie en Gemeente een mistig terrein en is wonen in een monumentaal pand gebonden aan veel regels en wetgeving.

Op een breed terrein wordt deze wet toegepast en gaat het niet alleen over panden maar om een veelvoud van zaken in en om rond onze stad.

Een mooi voorbeeld vond ik het Monument de Helsluis (geborgen in het groen waar een nieuw remmingwerk is geplaatst waar men van foto's van 100 jaar een remmingwerk heeft neergezet met een flesconstructie zoals toen in die tijd gebruikelijk was.

Ook was mij onbekend, dat in de Dordtse stijl van woningen met "wenkbrauw" bogen en kinder gezichtjes ingemetseld in de gevels dit de kenmerken waren.

Tot slot hebben we nog een leerzame rondleiding gehad in en om het "t Zeepaert" en realiseer ik me nu de cursus is afgelopen wat een Stad Dordrecht is en ben ik blij verrast met de kennis die ik heb opgedaan en dank ik in het bijzonder allen die dit hebben mogelijk gemaakt

